

**ระบบการประเมินอภิมานเพื่อการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
ของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การพัฒนาระบบสำหรับ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดขอนแก่น**

**Meta Evaluation System for Monitoring and Assessment of Educational
Quality of Basic Education Institutes : A System Development
for Educational Service Area Office, Khon Kaen**

พงษ์ลัดดา รักษ์รงค์ (Pongladda Ruknarong)*

ดร.สัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์ (Dr.Samphan Phanphruk)**

ดร.บุญชู ชลัษเฐียร (Dr.Boonchoo Charatsatain)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาระบบ ทดลองใช้ระบบ และประเมินประสิทธิผลของระบบการประเมินอภิมานเพื่อการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนาได้ผลการวิจัย ดังนี้ 1) ระบบการประเมินอภิมานที่พัฒนาขึ้นมี 4 องค์ประกอบ คือ (1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของระบบการประเมินอภิมาน มาตรฐานการประเมิน เครื่องมือการประเมิน คณะกรรมการประเมิน และผู้รับการประเมิน (2) กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย การวางแผนการประเมินอภิมาน การทำความเข้าใจกับสถานศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผลและจัดทำรายงาน (3) ผลผลิต (Output) ประกอบด้วย รายงานผลการติดตาม ตรวจสอบตามกระบวนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 รายงานผลการประเมินรายงานการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ในภาคต้น ปีการศึกษา 2553 และ (4) การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ประกอบด้วย การนำผลการประเมินอภิมานไปสะท้อนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาผลผลิต กระบวนการและปัจจัยนำเข้า ตามลำดับ 2) การทดลองใช้ระบบการประเมินอภิมานที่พัฒนาขึ้น พบว่า (1) ผลการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพตามกระบวนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 คือสถานศึกษาที่นำระบบการประเมินอภิมานไปใช้และผู้วิจัยร่วมพัฒนา มีคุณภาพตามกระบวนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในระดับมากกว่ากลุ่มทดลองที่ 2 ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่นำระบบ การประเมินอภิมานตามคู่มือไปใช้ แต่ผู้วิจัยไม่ได้ร่วมพัฒนา และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ใช้ระบบ การประเมินอภิมาน ตามลำดับ (2) คุณภาพรายงานผล

คำสำคัญ : ระบบการประเมินอภิมาน, การติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

KeyWords : Meta Evaluation System, Monitoring And Assessment Of Educational Quality, Basic Education Institutes Educational Service Area Office

* นักศึกษา ระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

*** อาจารย์พิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ในภาคต้น ปีการศึกษา 2553 ของสถานศึกษากลุ่มทดลองที่ 1 มีคุณภาพตามมาตรฐานการประเมินอภิมานรายงาน มีประโยชน์ มีความตรง มีจริยธรรม มีความน่าเชื่อถือ และมีประสิทธิภาพต้นทุนสูงกว่าคุณภาพของรายงานผลประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2552 ก่อนนำระบบการประเมินอภิมานไปใช้ (3) กลุ่มทดลองที่ 1 มีคุณภาพของรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ในภาคต้น ปีการศึกษา 2553 ตามมาตรฐานการประเมินอภิมานรายงานในระดับดี ซึ่งสูงกว่ากลุ่มทดลองที่ 2 และสูงกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้ใช้ระบบการประเมินอภิมาน ตามลำดับ 3) ประสิทธิภาพของระบบการประเมินอภิมาน ที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพตามมาตรฐานการประเมินระบบ ด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง และผู้ใช้ระบบมีความพึงพอใจระบบการประเมิน อภิมานในระดับดี

Abstract

The objectives of this study were: 1) to develop Meta Evaluation System 2) to pilot test, Meta Evaluation System and 3) to evaluate effectiveness the quality of Meta Evaluation System for Monitoring and Assessment of Educational Quality of Basic Education Institutes for Educational Service Area Office, Khon Kaen. The Research and Development was applied. 1) The findings of this study Meta Evaluation system consisted of 4 main categories: namely, (1) input factors : appraisal objective, performance indicators and criteria, appraisal instruments, appraisers and appraises ; (2) process: planning, Meta Evaluation, understanding with school, data collection, conclusions and establishing a report; (3) output: Report of findings of following up, assessment in process of Internal Quality Assurance in Basic Education Institutions based on Ministry Rule regarding to systems, principles, and technique of Educational Quality Assurance 2010, the report of findings in Internal Quality Assessment of schools during the first semester of 2010 school year; (4). Feedbacks: included the usage of Meta-evaluation findings in reflecting for improvement and developing the product, process, and input respectively, 2) After a pilot test of the developed Meta - Evaluation System, found that: (1) the findings of following up, and quality assessment based on implementation of Internal Quality Assurance according to Ministry Rules regarding to system, principles, and Quality Assurance Techniques 2010 of schools as the Experimental Group 1, the schools used Meta-Evaluation System, collaboratively developed by researcher, it had quality as the implementation process of Internal Quality Assurance in schools, in higher level than the Experimental Group 2 who used the Meta-Evaluation according to handbook, but the researcher didn't collaborate in development, and the control group who didn't use the Meta-Evaluation respectively; (2) the quality of report findings of Internal Quality Assurance of schools during the first semester of 2010 school year of the Experimental Group 1, had quality based on the reported standard of Meta-Evaluation, it was useful, utility, validity, ethicality, creditability, cost-effectiveness in higher level than the quality of finding report in Internal Quality Assurance of schools in 2009, before using the Meta-Evaluation, (3) the Experimental Group 1, had quality of finding report in Internal Quality Assurance during the first semester of 2010 school year according to the reported Meta-Evaluation standard regarding to the usefulness, utility, validity, ethicality, creditability, and cost-effectiveness in in "Good level" and higher level than the Experimental Group 2, and the control group who didn't use the Meta-evaluation. 3) The effectiveness of using the evaluation of Meta Evaluation System found that the evaluation results: having utility standard feasibility standard propriety standard accuracy standard and related persons were satisfied with the system in "Good level".

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพ มาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมีการจัดทำรายงานประจำปี ที่เป็นรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ตลอดจนเสนอต่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในปีที่ได้รับประเมินคุณภาพภายนอก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน ติดตาม ตรวจสอบและทบทวนคุณภาพสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา และปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2546 ข้อ 13 ที่ดำเนินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพสถานศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกสามปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549) ซึ่งเป็นกฎกระทรวงก่อนพัฒนาระบบการประเมินอภิมานที่ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาขึ้น โดยเชื่อมโยงและสอดคล้องกับข้อ 18 ของกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2553 ที่กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพสถานศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกสามปี และรายงานผลให้สถานศึกษาและสาธารณชนทราบ

จากผลงานวิจัย และจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีปัญหาหลายประการ ในส่วนของงานวิจัย สุวิมล ร่องวาณิช(2545), วิษณุ ทรัพย์สมบัติ (2548), กระทรวงศึกษาธิการ (2549) พบว่า สถานศึกษาประเมินตนเอง ไม่เป็นระบบ และบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการประเมิน สอดคล้องกับปัญหาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การจัดทำ

รายงานประจำปี (SAR) บุคลากรของสถานศึกษายังไม่เห็นความสำคัญ จนทำให้เกิดจุดอ่อนเรื่องระบบฐานข้อมูลที่จำเป็นต่อการพัฒนา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549) และสอดคล้องกับปัญหาที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2552) ระบุว่า ปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดของการประเมินภายนอก คือ รายงานการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา เชื่อถือไม่ได้เท่าที่ควร

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า ระบบการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการช่วยเหลือ สนับสนุน ดูแลส่งเสริมให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด จนทำให้สังคมเชื่อมั่นในคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษามากยิ่งขึ้น ซึ่งจะต้องมีระบบ การประเมินผลที่มีคุณภาพ เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบ ควบคุมคุณภาพ รวมถึงดูแลส่งเสริมให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินคุณภาพภายในที่เป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549)

ศาสตร์ของการประเมินได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งเกิดแนวคิดการประเมิน อย่างหลากหลาย โดยเฉพาะแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพของการประเมิน คือ การประเมินอภิมาน (Meta-Evaluation) ซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ การควบคุม และการรับรองคุณภาพของงานประเมิน การนำผลการประเมินไปใช้ รวมทั้งการสังเคราะห์งานประเมิน ดังนั้นจึงเป็นประโยชน์อย่างมากต่อนักประเมินทุกกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักประเมินภายนอก และนักประเมินภายในสถานศึกษา (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2547) และ Scriven (1999, อ้างถึงในนงลักษณ์ วิรัชชัย และวรรณิ เจตจำนงนุช, 2548) สรุปตรงกันว่า การประเมินงานประเมินคุณภาพสถานศึกษานับเป็นปัจจัยสำคัญ เป็นเครื่องมือที่ทำให้การประเมินคุณภาพสถานศึกษาครั้งต่อไปมีคุณภาพดีขึ้น และสาระสำคัญที่ได้จากการประเมินอภิมานทำให้ทราบว่าผลการวิเคราะห์วิธีวิทยาการประเมินมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด และวิเคราะห์ตัดสินว่าคุณภาพสถานศึกษาเป็นอย่างไร ดังนั้นระบบการประเมินอภิมานจะเป็นการสะท้อนผลการประเมินให้กับสถานศึกษานำไปใช้ในการวางแผน

การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และสถานศึกษา นำไปพิจารณาประกอบการจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพภายใน เพื่อให้มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง น่าเชื่อถือต่อไป

จากที่กล่าวมาทั้งหมด เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใน การส่งเสริมสนับสนุน การติดตาม ตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา นำผลการประเมินอภิมานมาใช้ในการวางแผนกำหนดนโยบาย พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษายิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของ การพัฒนาระบบ การประเมินอภิมานเพื่อการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย การพัฒนาระบบสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานี้ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาระบบการประเมินอภิมานเพื่อการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
2. เพื่อทดลองใช้ระบบการประเมินอภิมานเพื่อการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
3. เพื่อประเมินประสิทธิผลของระบบการประเมินอภิมานเพื่อการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ประกอบด้วย **ระยะที่ 1** การพัฒนาระบบการประเมินอภิมาน ดำเนินการสังเคราะห์องค์ประกอบของระบบ การประเมินอภิมานจาก เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการประเมินอภิมานและการวิเคราะห์กระบวนการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จากการสัมภาษณ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์

และผู้บริหารสถานศึกษา ครู ของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ขนาดเล็ก และขยายโอกาสขนาดใหญ่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 จากนั้นออกแบบระบบการประเมินอภิมาน เป็นการดำเนินการเชื่อมโยงเนื้อหาสาระที่ได้จากทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์ และการตรวจสอบระบบการประเมินอภิมาน โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ด้านการประเมินอภิมาน การวัดและประเมินผลการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาจำนวน 9 คน **ระยะที่ 2** การทดลองใช้ระบบการประเมินอภิมาน กลุ่มทดลองที่ 1 เป็นสถานศึกษาที่นำระบบการประเมินอภิมานไปใช้และผู้วิจัยร่วมพัฒนา กลุ่มทดลอง 2 ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่นำระบบการประเมินอภิมานตามคู่มือไปใช้ แต่ผู้วิจัยไม่ได้ร่วมพัฒนา และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ใช้ระบบการประเมินอภิมาน ซึ่งทุกกลุ่มประกอบด้วยสถานศึกษาระดับประถมศึกษาขนาดเล็ก และขยายโอกาสขนาดใหญ่และที่มีผลการประเมินอภิมานรายงานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาในระดับดี และระดับปรับปรุง ประเภทละ 2 โรงเรียน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 รวมทั้งหมด 12 โรงเรียน และ**ระยะที่ 3** ประเมินประสิทธิผลของระบบการประเมิน อภิมาน โดยสอบถาม สัมภาษณ์ คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบซึ่งประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษา และครู ของสถานศึกษากลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)การทดสอบวิลคอกซัน (Wilcoxon Signed Rank Test) และการทดสอบครัสคาล-วอลลิส (Kruskall Wallis Test)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

1. ระบบการประเมินอภิมานที่พัฒนาขึ้น มี 4 องค์ประกอบ คือ (1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของระบบการประเมินอภิมาน มาตรฐานการประเมิน เครื่องมือการประเมิน คณะกรรมการประเมิน

และผู้รับการประเมิน (2) กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย การวางแผน การประเมินอภิमान การทำความเข้าใจกับสถานศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผลและจัดทำรายงาน (3) ผลผลิต (Output) ประกอบด้วย รายงานผลการติดตามตรวจสอบตามกระบวนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 รายงานผลการประเมินรายงาน การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ในภาคต้น ปีการศึกษา 2553 และ (4) การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ประกอบด้วย การนำผลการประเมินอภิमानไปสะท้อนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาผลผลิต กระบวนการและปัจจัยนำเข้า ตามลำดับ ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ วัตถุประสงค์การประเมิน อภิमान เป็นการกำหนดแนวทางในการประเมินอภิमान โดย ผู้ตรวจสอบในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การกำหนดมาตรฐานการประเมินและเกณฑ์ การประเมิน เป็นการกำหนดแนวทางในการตรวจสอบผลการประเมิน อภิमानของสถานศึกษา สอดคล้องกับสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541); ศิริชัย กาญจนวาสี (2545) ที่กำหนดว่า นักประเมินจะต้องพิจารณากำหนดเกณฑ์การประเมินให้ สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการประเมินและมีความเที่ยงตรง ถูกต้อง สมเหตุสมผลและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย เครื่องมือการประเมินอภิमानของระบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน 36 มาตรฐานย่อย ในด้าน ประโยชน์ ความตรง จริยธรรม ความน่าเชื่อถือ และ ประสิทธิภาพต้นทุน ซึ่งต้องคำนึงถึงลักษณะของสิ่งที่ ต้องการวัด สอดคล้องกับ Nevo (1983) การกำหนด ผู้ประเมินอภิमान โดยผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินต้องมีความรู้ และมีประสบการณ์ในด้าน การประเมินหรือผ่านการอบรมตามหลักสูตรการประเมินอภิमान หรือมี ประสบการณ์ใน การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับ Stufflebeam et al., (1971); Worthen and Sanders (1973) (อ้างถึงใน นงเยาว์ อุทุมพร, 2547) ที่ว่า คุณสมบัติของนักประเมินที่สำคัญได้แก่ มีความสามารถ ในด้านเทคนิควิธีวิจัยและการวัดผล มีมนุษยสัมพันธ์ มีความซื่อสัตย์ เป็นปรนัย เป็นอิสระ มีความรับผิดชอบ และ

ผู้รับการประเมินอภิमान ซึ่งเป็นบุคลากรของสถานศึกษา ที่ใช้ในการวิจัย 2) ด้านกระบวนการ ได้แก่ การวางแผน การประเมินอภิमान ควรมีการวางแผนเตรียมการโดย บุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับ Freeman (1997) และ นงเยาว์ อุทุมพร (2547) ที่ว่าแผนการตรวจสอบทั่วไป ต้องมีความชัดเจนและมีกำหนดการที่แน่นอน การสร้างความเข้าใจ เป็นการลดความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น และการประสานงานที่ดีระหว่างผู้ตรวจสอบและผู้รับการ ตรวจสอบ การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีทั้งการสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจสอบเอกสาร เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ สุภางค์ จันทวนิช (2554) ที่ว่าในการเก็บข้อมูลในลักษณะเชิงคุณภาพจะต้องตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล 3) ด้านผลผลิต ได้แก่ การสรุปผลและจัดทำรายงาน ผลการติดตาม ตรวจสอบ และผลการประเมินอภิमान เป็นการรายงาน ข้อค้นพบที่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับนงเยาว์ อุทุมพร(2547) ที่ว่าผลผลิตของการประเมินเป็นการรายงาน ข้อค้นพบที่จะนำไปสู่การตัดสินใจหรือ พิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับผู้บริหาร 4) ด้าน การให้ข้อมูลป้อนกลับ ประกอบด้วย การนำผลการประเมิน อภิमानไปสะท้อนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาผลผลิต กระบวนการ และปัจจัยนำเข้า ตามลำดับ การสะท้อนผล กลับเพื่อให้สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นำไปพัฒนาสถานศึกษา และควรมีการกำหนดผู้พัฒนา สถานศึกษา ซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ เชี่ยวชาญ สอดคล้องกับ Sanders (1995, อ้างถึงใน สุวิมล ร่วงวานิช, 2543) ที่ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีหน้าที่ กำกับการดำเนินงานของสถานศึกษาต้องหาแนวทางใน การส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษา

2. การทดลองใช้ระบบการประเมินอภิमान ที่พัฒนาขึ้น พบว่า

1) ผลจากการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จาก กระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และ วิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ของสถาน ศึกษากลุ่มที่ใช้ในการวิจัย พบว่า กระบวนการดำเนินงาน

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มทดลองที่ 1 มีคุณภาพในระดับมากกว่ากลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม อาจจะเนื่องจากสถานศึกษาในกลุ่มทดลองที่ 1 เป็นสถานศึกษาที่นำระบบการประเมินนิยามไปใช้และผู้วิจัยร่วมพัฒนา และมีการนิเทศ ติดตามให้ ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา แนะนำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สถานศึกษาเกิดความมั่นใจในการดำเนินงาน ส่วนกลุ่มทดลองที่ 2 มีคุณภาพในระดับมากกว่ากลุ่มควบคุม เนื่องจากสถานศึกษาในกลุ่มนี้ เป็นสถานศึกษาที่นำระบบการประเมินนิยามตามคู่มือไปใช้ สอดคล้องกับสุริยม ว่องวานิช (2543) ; นงเยาว์ อุทุมพร (2547) ที่ว่าในระหว่างการตรวจสอบ คณะผู้ตรวจสอบซึ่งเป็นศึกษานิเทศก์มีการให้คำแนะนำ กับสถานศึกษาจะทำให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพ การศึกษาตามมาตรฐานดีขึ้น

2) ผลการประเมินนิยามรายงานประจำปี (SAR) ที่เป็นรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคต้น ปีการศึกษา 2553 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) ผลตรวจสอบและสังเคราะห์เนื้อหา รายงานผลการประเมินคุณภาพภายใน ของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคต้น ปีการศึกษา 2553 พบว่า 1) ค่าสถิติพื้นฐานของ ตัวแปรคุณลักษณะรายงาน ที่เกี่ยวกับการประเมินนิยามรายงานในส่วนลักษณะด้าน เนื้อหาสาระของสถานศึกษากลุ่มทดลองที่ 1 พบว่า สถานศึกษาทุกประเภทจัดทำและมีเนื้อหาในด้านกฎ บธสรุผู้บริหาร สารบัญ ปรัชญาวิสัยทัศน์ พันธกิจ และ ระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยจัดทำตามมาตรฐาน การศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับบงลักษณะ วิรัชชัย และวรรณี เจตจำนงสุข (2548) ส่วนการให้สัญลักษณ์การนำ เสนอคำนำ การพิมพ์ รูปแบบรายงานสถานศึกษาดำเนินการ ไม่ครบทุกแห่ง ส่วนด้านลักษณะบุคลากรของรายงาน ของสถานศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นเพศชาย ทั้งหมด ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี และมีระดับชำนาญการพิเศษมากที่สุดและนักเรียน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 2) การสังเคราะห์เนื้อหาของ รายงานผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และรายงานผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

ในภาคต้น ปีการศึกษา 2553 ของสถานศึกษากลุ่มทดลอง ที่ 1 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้ และ มีการระบุถึงความถูกต้อง น่าเชื่อถือของข้อมูล มีการระบุ จุดเด่น ข้อเสนอแนะที่ได้จากการประเมิน ซึ่งสอดคล้อง กับสิริธร สินจินดาวงศ์ (2552) และนอกจากนี้ เชื่อมโยง ให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของสถานศึกษาในภาพรวม เพื่อ เป้าหมายการพัฒนาสถานศึกษาให้สูงสุดได้

(2) ผลการประเมินนิยามรายงาน รายงานผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคต้น ปีการศึกษา 2553 พบว่า 1) การประเมินนิยามของสถานศึกษา กลุ่มทดลองที่ 1 ด้านอรรถประโยชน์ (Utility) คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.67-3.97 ด้านความตรงของ การประเมิน (Validity) คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.23-4.00 ด้านจริยธรรมใน การประเมิน (Ethicality) คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.71-4.00 ด้านความน่าเชื่อถือของนักประเมิน (Credibility) คะแนน เฉลี่ยระหว่าง 3.25-4.00 ด้านประสิทธิผลของการประเมิน (Cost-effectiveness) คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.00-4.00 ส่วนมากผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก อาจเป็นเพราะว่าในระหว่างการตรวจสอบ คณะผู้ตรวจสอบมีการให้ คำแนะนำสถานศึกษาไปด้วย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของนางลักษณ์ วิรัชชัย และวรรณี เจตจำนงสุข (2548) ที่พบว่า มาตรฐานด้านอรรถประโยชน์มีสารสนเทศ สมบูรณ์ ชัดเจนมีคุณค่า ทันเวลา และเป็นประโยชน์ต่อ สถานศึกษา ในระดับดีถึงดีมาก มีมาตรฐานด้าน ความเป็นไปได้ ที่มีการปฏิบัติที่เหมาะสมใช้เวลาและ ทรัพยากรประหยัด ในระดับดี ด้านความเหมาะสม ขอบธรรม ที่สอดคล้องกับจรรยาบรรณและสิทธิมนุษยชน ด้านความ ถูกต้องอยู่ในระดับดี และสอดคล้องกับ สิริธร สินจินดาวงศ์ (2552) ที่สรุปว่ามาตรฐานด้าน ความตรงในการประเมิน ด้านอรรถประโยชน์ และด้าน จริยธรรมในการประเมินอยู่ในระดับดีขึ้นไป ทุกกลุ่ม สถาบัน ซึ่งพบว่า มาตรฐานด้านความตรงใน การประเมิน มีผลการประเมินสูงสุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการประเมิน คุณภาพภายใน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เป็นผู้กำหนดกรอบ แนวทางมาตรฐาน เกณฑ์ใน การประเมินคุณภาพภายในไว้แล้ว ส่วนมาตรฐานด้าน ประสิทธิภาพต้นทุนในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้เพียง

มาตรฐานเดียวซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของผู้วิจัย ซึ่งสอดคล้องกับสุริยมล ว่องวานิช (2549) ที่กล่าวว่า “คุณภาพของการประเมินนิเทศงานขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่ รายงานและร่องรอยหลักฐานที่สะท้อนกระบวนการ ปฏิบัติงานแหล่งที่มาของข้อมูลต้องมีความเพียงพอ ตรง ประเด็น และถูกต้องกับสภาพจริง” และสอดคล้องกับผล การวิจัยของนงเยาว์ อุทุมพร (2547) ที่สรุปว่าการพัฒนา คุณภาพการศึกษาจะทำให้คุณภาพสูงขึ้น อาจเป็นเพราะว่าในระหว่างการตรวจสอบ คณะผู้ตรวจสอบมีการให้คำ แนะนำกับสถานศึกษา และการที่ผู้วิจัยได้ลงไปร่วมพัฒนา และคลุกคลีกับสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทำให้ ผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษา มีความเข้าใจ มีกำลังใจมากขึ้น ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มากยิ่งขึ้น 2) การเปรียบเทียบผลการประเมินนิเทศงานรายงานการประเมินคุณภาพ ภายใน ปีการศึกษา 2552 และภาคต้น ปีการศึกษา 2553 ของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อน และหลัง การนำระบบการประเมินนิเทศงานไปทดลองใช้ พบว่า หลังจากนำระบบการประเมินนิเทศงานไปใช้และผู้วิจัย ร่วมพัฒนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า คุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพ ภายในของสถานศึกษา ในภาคต้น ปีการศึกษา 2553 ของสถานศึกษาในกลุ่มทดลองที่ 1 มีประโยชน์ มีความ ตรง มีจริยธรรม มีความน่าเชื่อถือ และมีประสิทธิผลสูง กว่าคุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายในของ สถานศึกษา ปีการศึกษา 2552 ก่อนนำระบบการประเมิน นิเทศงานไปใช้ 3) ผลการเปรียบเทียบการประเมินนิเทศงาน รายงานการประเมินคุณภาพภายใน ภาคต้น ปีการศึกษา 2553 ของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าคุณภาพ การประเมินรายงานการประเมินคุณภาพภายใน ภาคต้น ปีการศึกษา 2553ของสถานศึกษา ด้านอรรถประโยชน์ ด้านความตรง ด้านจริยธรรม ด้านความน่าเชื่อถือ และ ด้านประสิทธิผลของการประเมิน ของสถานศึกษาที่นำ ระบบการประเมินนิเทศงานไปใช้ และผู้วิจัยร่วมพัฒนาสูง กว่าสถานศึกษาที่นำระบบการประเมินตามคู่มือไปใช้ แต่ ผู้วิจัยไม่ได้ร่วมพัฒนา และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ใช้ระบบ การประเมินนิเทศงาน

3. การประเมินประสิทธิผลของระบบ การประเมินนิเทศงานเพื่อการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา การพัฒนาสำหรับสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา พบว่า

1) คุณภาพระบบการประเมินนิเทศงาน 1) กลุ่มผู้ติดตาม ตรวจสอบจากสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา เห็นว่า (1) **ด้านอรรถประโยชน์** มีคุณภาพ ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย $X = 4.12$) ระบบมีประโยชน์ต่อ การบริหารงานหรือการปฏิบัติงาน ช่วยให้ได้ข้อมูล สารสนเทศในการตัดสินใจ (2) **ด้านความเป็นไปได้** มีคุณภาพในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย $X = 4.59$) ระบบ ทำความเข้าใจได้ง่าย นำไปใช้ในการดำเนินงานได้จริง (3) **ด้านความเหมาะสม** มีคุณภาพในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย $X = 4.50$) ระบบมีความเหมาะสมกับระบบ การบริหารและการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับหลักการ แนว นโยบายตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (4) **ด้านความถูกต้อง** มีคุณภาพในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย $X = 4.56$) ระบบช่วยให้ ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีความถูกต้องสามารถนำไป ใช้ในการตัดสินใจส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาได้ 2) ความคิดเห็นของผู้บริหาร/ผู้เกี่ยวข้องกับการประเมิน ของสถานศึกษา พบว่า (1) **ด้านอรรถประโยชน์** มีคุณภาพ ในระดับมากที่สุดว่า (ค่าเฉลี่ย $X = 4.31$) ระบบมีประโยชน์ ต่อการปฏิบัติงานช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจ เพื่อวางแผนปรับปรุงและพัฒนา (2) **ด้านความเป็นไปได้** มีคุณภาพในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย $X = 4.15$) ระบบสามารถ นำไปใช้ในการดำเนินการประเมินการปฏิบัติงาน ของสถานศึกษาได้ ทำความเข้าใจได้ง่าย (3) **ด้าน ความเหมาะสม** มีคุณภาพในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย $X = 4.25$) ระบบมีความเหมาะสมกับระบบการบริหารและ การปฏิบัติงานของสถานศึกษา สอดคล้องกับหลักการ แนวนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (4) **ด้าน ความถูกต้อง** มีคุณภาพในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย $X = 4.25$) ระบบช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีความถูกต้อง สามารถ นำไปใช้ในการพัฒนางานในส่วนที่รับผิดชอบได้ มีความถูกต้อง และมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับ นงเยาว์ อุทุมพร (2547) ที่ได้สรุปว่าระบบที่พัฒนาขึ้น ช่วยให้สถานศึกษาหรือผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงผู้บริหารได้ทราบข้อมูลสารสนเทศจากการตรวจสอบ ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาของสถานศึกษาได้จริง

2) สถานศึกษามีความพึงพอใจต่อระบบการประเมินอภิมานของสถานศึกษาที่นำระบบไปใช้และผู้เกี่ยวข้องร่วมพัฒนา มีความคิดเห็นสอดคล้องกับกลุ่มผู้ติดตาม ตรวจสอบจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในระดับมาก คือ ระบบการประเมินอภิมาน สามารถนำไปใช้ได้จริง และข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากระบบใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาางานของสถานศึกษาได้จริง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ระบบ การประเมินอภิมาน เป็นกลไกและเครื่องมือที่จะสร้างมาตรฐานการทำงาน สามารถสร้างความมั่นใจให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และช่วยให้สถานศึกษาหรือผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

โดยสรุป ความแตกต่างของระบบการประเมินอภิมาน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น กับระบบการประเมินอื่นๆ พบว่าจุดเด่น หรือข้อดีของระบบการประเมินอภิมาน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น คือในคู่มือการใช้ระบบจะมีข้อมูลบางส่วนที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา มีแนวทาง และขั้นตอน ในการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาชัดเจนขึ้น ซึ่งสามารถนำไปเทียบเคียงและประยุกต์ใช้กับกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2553 และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 มาตรฐานได้ และจะช่วยให้กลั่นกรองรายงานการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ระบบเป็นการผสมผสานระหว่างรูปแบบของการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และการประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีส่วนร่วมในการประเมิน และตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพการศึกษาด้วยตนเองได้ตลอดปีการศึกษา ซึ่งต่างจากระบบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดให้ใช้รูปแบบการประเมินจากคณะกรรมการในระดับเขตพื้นที่การศึกษาเพียงฝ่ายเดียว และระบบที่พัฒนาขึ้นนี้จะทำการตรวจสอบสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ครั้งของทุกปีหรือตลอดปีการศึกษา เพื่อนำผลมาใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาให้ทราบ ปัญหา และหาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงได้เร็วขึ้น ในขณะที่ระบบของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) สมศ. จะทำการตรวจสอบสถานศึกษา 5 ปีต่อครั้ง และเป็นการประเมินเมื่อสิ้นปีการศึกษาซึ่งเป็นการสิ้นสุดการพัฒนาคุณภาพ

การศึกษาในแต่ละปีการศึกษา ระบบนี้จึงมีความเหมาะสมในการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) การนำระบบการประเมินอภิมานไปใช้กับสถานศึกษา ควรดำเนินการในช่วงภาคต้นของปีการศึกษา เนื่องจากจะได้นำผลไปพัฒนาสถานศึกษาตลอด

2) บุคลากรที่ทำหน้าที่ติดตาม ตรวจสอบสถานศึกษา จะต้องมีความสอดคล้องตามที่กำหนดไว้ในคู่มือการใช้ระบบการประเมินอภิมาน และควรมีการพัฒนาผู้ประเมินอภิมานก่อนนำระบบ การประเมินอภิมานไปใช้

3) ควรมีการจัดทำรายงานเปรียบเทียบผลการติดตาม ตรวจสอบสถานศึกษาระหว่างครั้งที่ผ่าน ๆ มา

4) เนื่องจากระบบที่พัฒนาขึ้นใช้กับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 18 มาตรฐาน แต่ผู้วิจัยได้เชื่อมโยงให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายใน พ.ศ. 2554 จำนวน 15 มาตรฐาน ได้

5) ระบบที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในระบบการประเมินคุณภาพภายในและให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2553 และเพื่อเตรียมรับการประเมินภายนอกต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาโดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาหลากหลายกลุ่ม

2) ควรมีการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยคนนอกสถานศึกษา 1 คน และ มีการจัดทำรายงานประจำปี (SAR) ภาคเรียนละ 1 ครั้ง และมีการประเมินอภิมานโดยคนในโรงเรียน

3) การวิจัยในครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตในการวิจัย โดยเพิ่มจำนวนสถานศึกษาตามขนาดของสถานศึกษา เพื่อจะได้ทราบถึงความเหมาะสมของระบบ

4) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ โดยการให้สถานศึกษาจัดทำแบบ Online ข้อมูลมายังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : 2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- จตุภูมิ เขตจัตุรัส. (2552). **การพัฒนาโมเดลมูลค่าเพิ่มของผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและแบบตรวจสอบรายการประเมินตนเองเพื่อเพิ่มมูลค่ากระบวนการจัดการศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงเยาว์ อุทุมพร. (2547). **การพัฒนากระบวนการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2547). **หลักการและวิธีการประเมินอภิมาน**. ในสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). เอกสารประกอบการบรรยายในการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการประเมินอภิมาน (Meta evaluation). วันที่ 29 มีนาคม 2547 ณ ห้องภาวดี ชั้น 2 โรงแรมสุดาพาเลซ. กรุงเทพฯ: สำนักงาน.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย & วรณี เจตจำนงนุช. (2548) : **การสังเคราะห์รายงานผลการประเมินภายนอกระดับอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- บุญชู ชลัษเฐียร. (2551). **การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน**. เอกสารบรรยายประกอบการประชุม. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- วิชญ์ ทรัพย์สมบัติ. (2548). **การพัฒนาวัฒนธรรมการประเมินการเรียนการสอนของครู. การฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้วยการสร้างเครือข่ายและการคิดสะท้อนอภิมาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2545). **ทฤษฎีการประเมิน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัมพันธุ์ พันธุ์ฤกษ์. (2552). **สถิติประยุกต์เพื่อการวิจัย**. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- _____. (2549). **เอกสารคำสอน สถิติที่ไม่ใช้พารามิเตอร์ Non – Parametric Statistics**. ขอนแก่น: ภาควิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สิรินธร สิ้นจินดาวงศ์. (2552). **การพัฒนาและประยุกต์ใช้มาตรฐานการประเมินอภิมาน สำหรับประเมินรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย**. ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2549). **ประเภท ขั้นตอนของการประเมินอภิมาน และคุณสมบัติของนักประเมินอภิมานในการประเมินอภิมาน วิธีวิทยาและการประยุกต์ใช้**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2545). **การพัฒนามาตรฐานคุณภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษาและการวางระบบประเมินภายในงานวิจัยนี้ได้รับรางวัลสภากิจแห่งชาติ ผลงานวิจัยดีเด่น ประจำปี 2545. [ม.ป.พ.]**
- _____. (2543). **รายงานการวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2541). **วิธีวิทยาการประเมินทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2552). **เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ “ครบรอบ ปี สมศ”**. กรุงเทพฯ: [ม.ป.พ.]

Freeman, D. L. (1997). **The quality auditor's handbook**. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.

Nevo, D. (1983). the conceptualization of education: analytical review of the literature. **Review of Educational Research**, 53 (Spring).

Scriven, M. (1999). **Meta-evaluation**. Retrieved January 5, 2010, from: <http://eval.cgu.edu/lectures/evetypes/metaeval/>

